

ALLMÄNHETENS PRESSOMBUDSMAN (PO)

PRESSENS OPINIONSNÄMND (PON)

Årsberättelser 2001

Innehåll:

	Sid.
PO:s verksamhet 2001	3
PON:s verksamhet 2001	10
Etiska regler för press, radio och TV	30

PO:s ÅRSBERÄTTELSE 2001

Allmänhetens Pressombudsman är Olle Stenholm och Kersti Rosén är Allmänhetens biträdande pressombudsman. Som praktiserande handläggare tjänstgjorde till den 1 september Caroline Westerlund varefter Sara Lindbäck inledde en årslång praktikperiod. Tjänsten som sekreterare innehas av Git Boström.

Att antalet hänskjutningar från PO till PON ökade med 50 proc och att antalet fällningar i PON mer än fördubblades från 23 till 50 under 2001 jämfört med 2000 kan inte läggas till grund för slutsatser om en generellt sjunkande pressetisk standard i Sverige. Det är vanskligt att analysera PO:s och PON:s statistik för ett enstaka år. Först över längre tid går trendbrott och nya mönster att skönja.

Dock vill jag fästa uppmärksamheten på ett oroande förhållande: av de 50 fällda publiceringarna i opinionsnämnden berör 16, dvs närmare en tredjedel, personer under 18 år.

Fyra fall har gällt barn som utpekats i samband med publiceringar om omhändertaganden enligt LVU eller om vårdnadstvister.

Fyra fall har gällt barn som utpekats i sin egenskap av brottsoffer. Ytterligare fyra har gällt barn som själva misstänkts för brott.

I två fall har namngivna ungdomar under 18 kränkts av publicitet som gällt vad de i intervjuer sagt om sitt eget sexliv. I ett fall har ett barn utpekats i

egenskap av klient hos socialtjänsten och i ett fall har en bild på ett barn publicerats när pappan blivit åtalad för ett brott, som f ö inte hade något alls med barnet att göra.

Med något undantag gäller de 16 fallen extremt utsatta personer som kommit i kläm genom ovarsamma publiceringar. Barn har svårt att tala i egen sak. Det finns förvisso många vuxna som inte kan tillvarata sina egna intressen gentemot pressen. Men att barn har ännu svårare att göra det är självklart. Ingen tidning kan heller kräva att minderåriga skall ta ansvar för sina egna uttalanden på det sätt som ofta kan begäras av vuxna.

Att nästan en tredjedel av fällningarna i opinionsnämnden under ett år gäller sådant som skrivits om minderåriga innebär att alltför många redaktioner alltför sällan betänker hur lätt det är att skada barn i den journalistiska arbetsprocessen. Största redaktionella omtanke krävs när det gäller så försvarslösa individer. Som PO gör jag och hoppas att även i framtiden kunna göra vad som står i min makt för att höja pressens medvetande om hur lätt det i värsta fall kan vara att tillfoga just barn oacceptabla publicitetskränkningar.

Det största enskilda komplexet av ärenden som PO handlade under 2001 gäller en publicering i Expressen den 25 juli. Då namngav tidningen alla 80 läkare och tandläkare som fått en varning i Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd (HSAN) under år 2000.

22 av dem anmälde namnpubliceringen till PO. Fem av dem påtalade dessutom att de fått sin varning undanröjd sedan de överklagat till länsrätten. PO blev under hösten 2001 färdig med sin behandling av de 22 ärendena. De fem anmälningar, som gällde att tidningen inte beaktat att varningen undanröjts före publiceringen, hänsköts till PON med förslag till

klander. De övriga 17 avskrevs av PO. 14 av avskrivningarna överklagades till PON av anmälarna. Inget av ärendena hade ännu avgjorts av PON vid årsskiftet.

PO:s åsikt i de fem hänskjutna fallen av felaktig sakuppgift var att felet tillfogat anmälaren en oacceptabel publicitetsskada även om tidningen senare rättat felet.

Vad gällde de 17 avskrivna ärendena ansåg PO att läkare är en yrkesgrupp som i sin professionella verksamhet har makt, ofta avgörande sådan, över andra människors liv och hälsa. Yrkesutövningen är underställd ett omfattande statligt system för tillsyn. Besluten i tillsynsmyndigheterna är offentliga. Enligt PO:s uppfattning finns ett stort och legitimt allmänintresse för de beslut som fattas av detta tillsynssystem.

Liknande allmänintresse gäller andra yrkesgrupper som är föremål för tillsyn och disciplinförfarande, t ex advokater, revisorer, börsmäklare och fastighetsmäklare.

Mot den bakgrunden fann PO att publicering av namn på läkare som varnats i HSAN i många fall kan vara motiverad, trots den publicitetsskada det innebär. PO betonade samtidigt att det är viktigt att tidningar omsorgsfullt kontrollerar att uppgifter de lämnar om disciplinpåföljd för försummelser i yrket är sakligt korrekta. Eftersom inga sakfel påvisats i 17 av de anmälda fallen avskrevs dessa av PO.

Sedan 1 april 2000 har PO och PON försöksvis kunnat pröva anmälningar mot publiceringar på nätsajter som sköts av företag som är anslutna till det frivilliga pressetiska systemet. Det mesta tyder på att uppdragsgivarna i

Pressens Samarbetsnämnd kommer att permanenta denna ordning när försöksperioden går ut 1 april 2002.

Hittills utgör anmälningarna mot internetpubliceringar bara en liten del av de ca 400 anmälningar som PO får in på ett år. I de flesta fall gäller de dessutom texter som är identiska med vad som stått i den tryckta tidningen.

Under 2001 hänsköt PO för första gången en nätpublicering till PON. Det gällde ett inlägg av sexistisk natur på tjattsajten i aftonbladet.se. PO:s uppfattning var att samma etiska krav måste ställas på nättidningar som på tryckta tidningar och att anmälaren tillfogats en oacceptabel publicitetsskada. Det var en publicering av en art som sannolikt aldrig skett i ett tryckt medium och som belyste de svårigheter som tjattsajter kan ställa ansvariga utgivare inför. I ett mer övergripande resonemang betonade PO pressens ansvar att utveckla arbetsrutiner i nättidningarna som gör att det nya mediets goda sidor (snabbhet, direkthet, tillgänglighet) tillvaratas samtidigt som riskerna för publicitetskränkningar aktivt motverkas.

Opinionsnämnden delade PO:s uppfattning att den anmälda publiceringen lett till en oförsvarlig publicitetsskada. Däremot går det inte att utläsa ur PON:s beslut huruvida bedömningen blivit en annan om den anmälda tidningen tagit bort det kränkande inlägget på tjattsajten fortare än vad som skedde.

Således saknas ännu svar på den viktiga frågan huruvida nämnden delar PO:s principiella uppfattning att samma etiska krav skall ställas på nättidningar som på tryckta tidningar eller om en kränkande publicering blir oacceptabel beroende på hur länge den är tillgänglig på nätet.

Stockholm i januari 2002

Olle Stenholm

Allmänhetens Pressombudsman

Tabell 1

HANDLÄGGNING AV DIARIEFÖRDA ÄRENDEN ÅR 2001

Balans från 2000	41
Under året inkomna ärenden	391
Avgjorda ärenden	405
varav:	
avskrivna	344
hänskjutna till PON	61
Balans den 31 december 2001	29

Tabell 2

VISSA UPPGIFTER OM PO:s ÄRENDEBALANS

År	Nya Ärenden	Avgjorda Ärenden	Balans per den 31 dec
1970	298	253	91
1971	352	358	85
1972	391	371	105
1973	392	380	117
1974	372	377	112
1975	422	422	112
1976	366	381	97
1977	392	382	107
1978	360	355	112
1979	450	433	129
1980	385	476	38
1981	361	381	18
1982	345	328	35
1983	381	383	33
1984	345	335	43
1985	360	365	38
1986	339	344	33
1987	325	318	40
1988	368	379	29
1989	353	363	19
1990	331	305	45
1991	298	298	45
1992	270	276	39
1993	323	330	32
1994	426	420	38
1995	421	408	51
1996	443	436	58
1997	423	423	58
1998	438	458	38
1999	372	353	57
2000	396	414	41
2001	391	405	27

PON:s ÅRSBERÄTTELSE FÖR 2001

Pressens Opinionsnämnd får härmed enligt 14 § i stadgarna för nämnden avge rapport om sin verksamhet under år 2001.

Opinionsnämnden har under året haft följande sammansättning.

t o m 30 juni 2001

fr o m 1 juli 2001

Ordförande:

fd regeringsrådet Bertil Werner

regeringsrådet Leif Lindstam

Vice ordförande:

justitierådet Inger Nyström

fd justitierådet Bengt Lambe

Andre vice ordförande:

regeringsrådet Leif Lindstam

hovrättspresidenten
Johan Hirschfeldt

Tredje vice ordförande:

fd justitierådet Bengt Lambe

regeringsrådet
Marianne Eliason

Övriga ledamöter och suppleanter:

av ***Publicistklubben*** utsedda:

t o m 30 juni 2001

redaktörerna Judit Hadnagy och Jan Lindström, ordinarie ledamöter, med redaktörerna Lennart Jonson och Anna-Maria Hagerfors som suppleanter;

fr o m 1 juli 2001

redaktörerna Anna-Maria Hagerfors och Jan Lindström, ordinarie ledamöter, med redaktörerna Tina Thunander och Ingemar Schmid som suppleanter;

av ***Svenska Journalistförbundet*** utsedda:

t o m den 30 juni 2001

redaktörerna Bertholof Brännström och Birgitta Kruse, ordinarie ledamöter, med redaktörerna Britta Svensson och Stephen Lindholm som suppleanter;

fr o m den 1 juli 2001

redaktörerna Stephen Lindholm och Bertholof Brännström, ordinarie ledamöter, med redaktörerna Britta Svensson och Lilian Ottosson som suppleanter;

av ***Svenska Tidningsutgivareföreningen*** utsedda:

t o m 30 juni 2001

chefredaktörerna Kalle Jungkvist och P-O Warring, ordinarie ledamöter, med chefredaktören Rolf Svensson och redaktionschefen Rolf Matthies som suppleanter;

fr o m 1 juli 2001

chefredaktören Kalle Jungkvist och redaktionschefen Rolf Matthies, ordinarie ledamöter, med chefredaktörerna Karin Rosencrantz-Bergdahl och Daniel Grahn som suppleanter.

av ***riksdagens chefsjustitieombudsman och ordföranden i styrelsen för Sveriges advokatsamfund*** gemensamt utsedda:

t o m 30 juni 2001

jur dr Peter Nobel, direktören Olof Karlander, direktören Carl Johan Smith och civilekonomen Claes Hellgren, ordinarie ledamöter, med verksamhetschefen Christer Rosén, direktören Kerstin Hermansson, advokaten Sven Unger och universitetslektorn Håkan Thorsén som suppleanter.

fr o m 1 juli 2001

civilekonomen Claes Hellgren, direktören Carl Johan Smith, verksamhetschefen Christer Rosén och advokaten Sven Unger, ordinarie ledamöter, med direktören Kerstin Hermansson, universitetslektorn Håkan Thorsén, fil dr Nils Ringstedt och överveterinären Anna Tidholm som suppleanter.

Som nämndens sekreterare har Christel Ericson Dahllöf tjänstgjort.

Opinionsnämndens avdelningar har under året hållit 15 sammanträden. Opinionsnämnden har vid tre tillfällen sammanträtt i plenum.

Suppleanterna har i viss utsträckning deltagit i nämndens överläggningar även när de ej har tjänstgjort i ordinarie ledamöters ställe.

ANTAL ÄRENDEN:

1.	Den 1 januari 2001	35
2.	Under året inkomna ärenden	144
3.	Under året avgjorda ärenden	119
4.	Den 31 december 2001 kvarstående ärenden	60

Av nämnden under året avgjorda ärenden fördelar sig på följande sätt.

48 ärenden har avgjorts efter anmälningar, som ingivits till Allmänhetens Pressombudsman (PO) och av denne hänskjutits till nämnden. Av dessa har **44** ärenden föranlett klandrande uttalanden medan tidningarna har friats i **2** ärenden, **1** har avvisats av nämnden och **1** ärende har återkallats av anmälaren.

3 ärenden har anmälts till nämnden av PO på dennes eget initiativ. Tidningarna fälldes.

68 ärenden har förts vidare till nämnden av anmälarna efter avskrivningsbeslut av PO. I **56** av dessa ärenden har tidningarna friats. I **3** ärenden har tidningen fällts. **9** ärenden har avvisats av nämnden.

Av de sammanlagt 119 publiceringsfall som förelagts nämnden för prövning har 50 fall föranlett klandrande uttalanden medan 58 fall friats och 10 fall avvisats och 1 återkallats. Av de 50 fall som fällts av nämnden har i 25 fall tidningarna åsidosatt god publicistisk sed, i 22 fall brutit mot och i 3 fall grovt brutit mot god publicistisk sed.

Under år 2001 har nämnden prövat fyra ärenden som gällt internpubliceringar.

Ett ärende avsåg ett material som lades ut på nätet i november 1999 och som anmäldes först ca 8 månader senare. Materialet fanns då inte längre bland de aktuella nyheterna på tidningens hemsida men kunde sökas fram med hjälp av olika sökord. PO fann att det låg närmast till hands att anse att publiceringen skett i november 1999 och att den inte varit fortlöpande publicerad. PO påpekade också att publiceringen skett innan PO och PON fått mandat att pröva internetpubliceringar. Publiceringen var därför för gammal för att kunna prövas. Nämnden kom, med beaktande också av förutsättningarna för att ta del av materialet via internet, till samma resultat.

Det andra ärendet avsåg ett kränkande uttalande i ett inlägg på en nättidnings elektroniska insändarsida. Uttalandet hade tagits bort först efter nästan ett dygn, vilket av nämnden ansågs vara för sent för att tidningen skulle kunna undgå klander. Nämnden var enig om att tidningen skulle fällas för publiceringen. Ordföranden, tredje vice ordföranden och två ledamöter ville motivera fällningen med att tidningens rutiner för klagomål inte fungerat helt tillfredsställande. Fördröjningen med borttagandet av inlägget hade antagligen ej oväsentligt bidragit till publicitetsskadan och tidningen kunde inte undgå klander för fördröjningen. Även en tredje ledamot fann att rättelsen skett för sent och betonade att insändarsidan omfattades av databasregeln.

I det tredje ärendet, som gällde publiceringar såväl i en tidnings pappersupplaga som i dess nätupplaga, fälldes tidningen för publiceringarna i båda upplagorna.

Även det fjärde ärendet gällde publicering i en tidnings pappersupplaga och dess nätupplaga. Tidningen ansågs ha gjort tillräckliga rättelser i den tryckta upplagan och friades i den delen. I nätupplagan hade den anmälda artikeln stått kvar i närmare en månad och den hade inte rättats på ett adekvat sätt, varför tidningen fälldes.

Skiljaktiga meningar har förekommit i fyra ärenden under året.

I två ärenden behandlades "fallet Alcalá" i huvudsak på grundval av uppgifter som lämnats av Alcalá och som innebar allvarlig kritik mot en annan person, anmälaren. Anmälaren hade vid kontakt med tidningen förklarat sig inte vilja uttala sig. I det ena fallet hade personen i fråga också erbjudits att läsa manus. Nämndens majoritet fann att tidningarna gjort vad som kunde begäras från pressetisk synpunkt och friade dem. Ordföranden och en ledamot ansåg att tidningarna skulle fällas, eftersom de eftersatt sin skyldighet att redovisa tillräckliga uppgifter för att anmälaren skulle på ett meningsfullt kunna ta ställning till om hon ville uttala sig eller inte och att anmälaren därför inte kunnat förutse de kränkande personangrepp som artiklarna skulle komma att innehålla.

I ett tredje ärende fälldes en tidning för att den, i anslutning till ett reportage om en reumatikerförening, utan samtycke publicerat namn och bild på en person, som uppgavs lida av en reumatisk sjukdom och som deltog i vattengympa i en bassäng. Två ledamöter ansåg att tidningen skulle frias. Dess medarbetare hade agerat öppet utan att någon reagerat och föreningens ordförande hade upplyst att deltagarna i vattengympan godkänt tidningens närvaro och fotograferingen. De hade därför inte haft skäl att tro annat än att samtliga badande accepterat villkoren.

Det fjärde ärendet är det ovan nämnda andra internetärendet.

Den expeditionsavgift som enligt stadgarna för nämnden utgår för klandrad tidning med en vardagsupplaga om mer än 10 000 ex har uppgått till 22 800 kronor medan avgiften för tidningar med en lägre upplaga uppgått

till 8 400 kronor. Av nämnden under året klandrade ärenden har föranlett expeditionsavgifter om sammanlagt 942 000 kronor.

Nämndens ordförande Bertil Werner, andra vice ordföranden Leif Lindstam och nämndens sekreterare Christel Ericson Dahllöf deltog i nordiskt Pressnämndsmöte i Köpenhamn den 14 och 15 juni 2001.

Nämndens ordförande Leif Lindstam deltog i det tredje mötet med the Alliance of Independent Press Councils of Europe (AIPCE) i Dublin i Irland den 25 och 26 oktober 2001.

Stockholm den 15 januari 2002

Leif Lindstam

Christel Ericson Dahllöf

|
TABELL ÖVER ÄRENDEN AVGJORDA AV PON 2001
2000 års siffror inom parentes

Ärenden	fällda	friade	avvisade	återtagna	summa
Av PO hänskjutna	44 (21)	2 (7)	1 -	1 (-)	48 (28)
PO-initiativ	3 (1)	-	-	-	3 (1)
Överklagade avskrivningsbeslut	3 (1)	56 (65)	9 (3)	-	68 (69)
Summa	50 (23)	58 (72)	10 (3)	1 (-)	119 (98)

TIDNINGAR KLANDRADE AV OPINIONSNÄMNDEN

2001

Aftonbladet

2

Lidingö Tidning

1

aftonbladet.se	1	Ljusnan	1
Aktuell Rapport	1	Magazinet	1
Allers	1	Mariestads-Tidningen	1
Arbetarbladet	1	Nerikes Allehanda	1
BFF-News	1	Norra Skåne	1
Blekinge Läns Tidning	2	Norrbottnens-Kuriren	1
Bärgslagsbladet	1	Norrländska Social- demokraten	2
Cosmopolitan	1	Nya Dagen	1
Dala-Demokraten	1	Nya Wermlands-Tidningen	1
Dagens Industri	1	Nynäshamnsposten	1
Expressen	3	Skaraborgs Allehanda	1
Falu Kuriren	3	Smålänningen	1
Göteborgs-Posten	1	SSR-Tidningen	1
GT	1	Sydsvenska Dagbladet	1
Hallands Nyheter	1	Vimmerby Tidning	1
Hela Bygdens Lokaltidning	1	Värmlands Folkblad	1
Hänt Extra	1	Vestmanlands Läns Tidning	1
Karlskoga Tidning	1	Åre i Dag	1
Kristdemokraten	1	Örebro-Kuriren	1
Kvällsposten	2	Östersunds-Posten	1

TIDNINGAR KLANDRADE AV OPINIONSNÄMNDEN

2001

I anslutning till varje fall anges om ärendet har hänskjutits av PO eller av anmälaren (Anm.) Dessutom anges det om klandret avser att tidningen har åsidosatt (å), brutit (b) eller grovt brutit (gb) mot god publicistisk sed. Skiljaktiga beslut markeras med (sk).

Aftonbladet:

- Exp nr 53 Genom bilder utpekades en ung kvinna som arbetade som stripteasedansös för personer som inte tidigare känt till att hon arbetade på sexklubb. Bildpubliceringen var inte försvarlig. PO (å)
- Exp nr 101 A, som verkat som polisinspektör i utredningen om mordet på Olof Palme, fick tåla att namnges i samband med kritik mot hans insatser i utredningen. Han behövde dock inte acceptera bl a en felaktig uppgift om att han dömts för urkundsförfalskning; källans förväntat trovärdiga karaktär befriade inte tidningen från dess källkritiska ansvar. PO (å)

aftonbladet.se:

- Exp nr 58 Internetpublicering. Sexistiskt inlägg om en ung kvinna på en s k modererad chatsida tillfogade henne oförsvarlig publicitetsskada. Det kränkande uttalandet hade funnits kvar på hemsidan under nästan ett dygn innan det togs bort. Rättelsen kom alltför sent för att kunna leda till en annan bedömning. PO (å) (sk)

Aktuell Rapport:

- Exp nr 87 Bild av ett mordoffer på brottsplatsen. Tidningen brast härigenom i tillbörlig hänsyn till brottsoffrets anhöriga. PO (b)

Arbetsblad:

- Exp nr 35 Kritik mot socialtjänstens hantering av ett ärende ägde allmänintresse. I sammanhanget kom dock en mamma och hennes barn, som berördes av ärendet, omotiverat att utpekas. PO (å)

Allers:

- Exp nr 19 Reportage om ett arvsskifte där en hushållerska, tillika sambo, blivit lottlös. Arvingarna kunde identifieras och utpekades med uppgifter som var kränkande. De gavs inte heller tillfälle till samtidigt bemötande. PO (b)

BFF-News:

- Exp nr 26 Personangrepp där tidningen i den anmälda texten gjorde gällande att en asocialare individ än anmälaren knappast fanns. PO (b)

Blekinge Läns Tidning:

- Exp nr 71 Publicering om en vårdnadstvist där pappan framträdde öppet. Härigenom kom mamman och barnet omotiverat att utpekade med integritetskänsliga uppgifter. Mamman hade inte heller getts tillfälle till samtidig kommentar. PO (å)
- Exp nr 86 Bild av en omkommen person på olycksplatsen. Tidningen brast härigenom i tillbörlig hänsyn till den omkomnes anhöriga. PO (b)

Bärgslagsbladet:

- Exp nr 74 I publiceringar om missförhållanden i en familj, däribland barnmisshandel, lämnades sådana uppgifter att de inblandade kunde identifieras. PO (b)

Cosmopolitan:

Exp nr 111 En kvinna framträdde öppet och berättade att hon misshandlats av en f d pojkvän. Därigenom kom pojkvännen att identifieras. Av handlingarna framgick att han dömts för ringa misshandel. Brottet var inte så allvarligt att han behövde acceptera ett utpekande. De publicerade uppgifterna om misshandeln var dessutom delvis felaktiga och han hade inte fått lämna sin version. PO (å)

Dagens Industri:

Exp nr 47 Flera publiceringar med namn och bild på en finansman i samband med rapportering om brottsmisstankar om ekobrott mot honom. Han fick acceptera utpekande, men borde ha fått tillfälle att redovisa sin version. Anm. (å)

Dala-Demokraten:

Exp nr 119 Genom mellanrubriken **Var ett brott** och återgivandet av ett uttalande från kyrkorådets ordförande, gavs läsarna uppfattningen att en kyrkoherde gjort sig skyldig till brott trots att åklagaren avskrivit ärendet. PO (b)

Expressen:

Exp nr 4 Artikel med rubriken **Han startade nazistförband** illustrerades av en bild på en man. Bilden föreställde en annan man än den omskrivne och den rättelse som tidningen införde var otillräcklig. Anm. (b)

- Exp nr 106 I en debattartikel framförde Lennart Ransnäs sin syn på Socialstyrelsens och polisens uppmärksammade tillslag mot hans laboratorieföretag Medanalys. Ransnäs sade i artikeln bl a att han polisanmält en namngiven person, A, för att A fifflat med forskningsanslag om 700 000 kronor. Uppgiften om polisanmälan var, efter vad som framkom, felaktig och A gavs inte heller tillfälle till samtidigt bemötande. Ett i efterhand erbjudet genmäle ansågs inte tillräckligt. Anm. (å)
- Exp nr 112 En kvinna framträdde öppet och berättade att hon misshandlats av en f d pojkvän. Därigenom kom pojkvännen att identifieras. Av handlingarna framgick att han dömts för ringa misshandel. Brottet var inte så allvarligt att han behövde acceptera ett utpekande. De publicerade uppgifterna om misshandeln var dessutom delvis felaktiga och han hade inte samtidigt fått lämna sin version. Ett i efterhand publicerat genmäle var inte tillräckligt. PO (å)

expressen.se:

- Exp nr 89 Rättelse på internet var inte utformad på ett sätt som var tillfyllest. Anm. (å)
Publiceringen i papperstidningen friades dock.

Falu Kuriren:

- Exp nr 78 Rapportering om att en bonde dömts för djurplågeri hade visst allmänintresse. I sammanhanget lämnades dock uppgifter om familjen som saknade sådant intresse, bl a fanns en bild på hustrun och parets baby i FK:s nättidning. Vidare publicerades en insändare med osakliga och kränkande påhopp mot mannen. PO (b)

Göteborgs-Posten:

Exp nr 72 Intervju med några 17-åriga flickor om deras erfarenheter av akut-p-piller ansågs kränka flickornas integritet. Att flickorna var medvetna om syftet med artikeln och att namngivning skulle ske, fritog inte tidningen från dess självständiga ansvar att överväga vilka konsekvenser publiceringen kunde få för dessa unga personer. PO (å)

Göteborgs-Tidningen, GT:

- Exp nr 117 Kategoriskt formulerad rubrik, **Minderårig sexbrottsling går fri**, saknade täckning. Vidare lämnades en ortsangivelse och en åldersuppgift som var ägnade att dra omgivningens uppmärksamhet till den pojke som misstänktes för övergrepp. Tidningen hade brustit i den särskilda varsamhet som krävs när det gäller integritetskänsliga uppgifter om minderåriga. PO (å)

Hallands Nyheter:

- Exp nr 49 En reumatiker behövde inte acceptera att förekomma på bild som visade honom och andra i reumatikerföreningen på vattengymnastik i ett badhus. Att tidningen hade fått medgivande från föreningens ordförande var inte tillräckligt. PO (å) (sk)

Hela Bygdens Lokaltidning:

- Exp nr 93 Begränsat utpekande av en kvinnlig taxiföretagsägare som omotiverat anklagades för sexuella trakasserier. PO (b)

Hänt Extra:

- Exp nr 113 En kvinna framträdde öppet och berättade att hon misshandlats av en f d pojkvän. Därigenom kom pojkvännen att identifieras. Av handlingarna framgick att han dömts för ringa misshandel. Brottet var inte så allvarligt att han behövde acceptera ett utpekande. De publicerade uppgifterna om misshandeln var dessutom delvis felaktiga och han hade inte fått lämna sin version. PO (å)

Karlskoga Tidning:

- Exp nr 50 En kommunal chef fick tåla att namnges vid kritik mot verksamhetsområdet. Ett genmäle från kommunen publicerades genast och chefen hade kunnat minska publicitetsskadan genom att skriva ett eget genmäle. Hon behövde dock inte tåla att hennes PO-anmälan omskrevs på ett kränkande sätt. Tidningen rapporterade inte heller om att en förundersökning mot verksamheten lades ned. PO (b)

Kristdemokraten:

- Exp nr 36 Artiklar om förundersökning mot kd-politikern X. för misstänkt skattebrott mm fokuserade på hennes konflikt med en f d sambo och tidningen antog att familjekonflikten i hög grad gett upphov till förundersökningen. Publicering av namn/bild på sambon var inte motiverad av allmänintresset. PO (b)

Kvällsposten:

- Exp nr 22 Bildpublicering. På en bild från trafikolycka syntes en omkommen förare. Tidningen brast härigenom i tillbörlig hänsyn till olycksoffrets anhöriga. PO (b)
- Exp nr 63 En blott tioårig flicka utpekades, i vart fall inför en begränsad krets, för att under flera års tid kontinuerligt och allvarligt ha misshandlat en klasskamrat. Uppgifterna var dessutom löst grundade. Tidningen kontaktade inte heller flickans föräldrar inför publiceringen. PO (b)

Lidingö Tidning:

- Exp nr 115 I ett reportage om en begravningsentreprenörs arbete rörde tidningen i bild och text uppgifter av känslig natur om en nyligen avliden person. Tidningen hade inte visat de anhöriga tillräcklig hänsyn. PO (å)

Ljusnan:

- Exp nr 57 På grund av en redigeringsmiss syntes bandyspelares personnummer på bild. Även om personnummer är offentliga är uppgifterna av integritetskänslig natur. Ett publicerat personnummer kan leda till missbruk och impulshandlingar föranledda av publiceringen. PO (å)

Magazinet:

- Exp nr 85 En minderårig tvångsomhändertagen pojke utpekades. I sammanhanget lämnades ytterligare integritetskänsliga uppgifter om honom. PO (b)

Mariestads-Tidningen:

- Exp nr 13 Att det fanns kritik mot asylhandläggningen vid en viss enhet inom Migrationsverket ägde allmänintresse, men anmälaren, som namngavs, utpekades felaktigt som ansvarig för handläggningen av det asylärende vari kritiken till stor del bottnade. PO (å)

Nerikes Allehanda:

- Exp nr 55 I en debatt om nazism och extremism kom en medarbetare på tidningen Expo att felaktigt utpekas som dömd för anstiftan till mordbrand. Att Nerikes Allehanda senare publicerade ursäkt och genmäle var bra, men inte tillräckligt med hänsyn till felaktighetens allvarliga art och den tid som förflutit. PO (å)

Norra Skåne:

Exp nr 67 Bildpublicering. En 17-årig punkare åtalades för att han skulle ha burit nazistiska symboler. Saken ägde visserligen allmänintresse men bilder – som innebar ett visst utpekande av honom – var inte motiverade. PO (å)

Norrbottens-Kuriren:

Exp nr 14 16-åriga A framträdde öppet i en intervju med ungdomar om könssjukdomar, hiv, graviditet och p-piller. Genom att A tillskrevs uttalanden av personlig och känslig natur tillfogades hon en oförsvarlig publicitetsskada. PO (b)

Norrländska Socialdemokraten:

Exp nr 40 Framträdande bild- och namnpublicering på en man som dömts för ringa narkotikabrott och misshandel till två månaders fängelse. Att mannen under den tidigare hälften av 90-talet hade drivit opinionsbildning mot doping och narkotikamissbruk motiverade inte utpekandet. PO (gb)

Exp nr 56 En man som dömts för ett mycket stort antal stölder mm som drabbat skyddslösa grupper fick tåla namn- och bild-publicering. Han behövde däremot inte tåla en uppräknings av hela sitt brottsregister 40 år tillbaka i tiden. PO (å)

Nya Dagen:

Exp nr 84 En minderårig tvångsomhändertagen pojke utpekades. I sammanhanget lämnades ytterligare integritetskänsliga uppgifter om honom. PO (b)

Nya Wermlands-Tidningen:

Exp nr 48 Vid rapportering om att en 32-årig kvinna på en liten, namngiven ort hade häktats för mordförsök på sin 14-åriga dotter, lämnades felaktiga uppgifter om att mamman försökt döda dottern med kniv och att det skulle ha funnits heroin i lägenheten. Rättelse var inte tillräckligt. PO (b)

Nynäshamns Posten:

- Exp nr 24 Begränsat utpekande av en avliden kvinna. Uppgifterna i publiceringen kunde förleda läsaren att tro det fanns misstankar om att brott hade begåtts. Tidningen brast härigenom i hänsyn till den avlidna kvinnans familj. PO (å)

Skaraborgs Allehanda:

- Exp nr 45 Debattinlägg och insändare med dåligt kontrollerade och felaktiga uppgifter om att kommunens konstmuseichef fått kommunalt arvode om 300 000 kronor utöver ordinarie lön. Han fick inte bemöta påståendena. En ursäkt som publicerades en månad senare var inte tillräckligt för att tidningen skulle undgå ansvar. PO (å)

Smålänningen:

- Exp nr 28 I en artikel om att en gravt handikappad kvinna fått avslag på sin ansökan om en rekreationsresa, fanns en ingående beskrivning av hennes handikapp. Beskrivningen var utpekande och av integritetskänslig natur. Hon kontaktades inte heller inför publiceringen. PO (å)

SSR-Tidningen:

- Exp nr 46 Vid kritik mot medierapporteringen om Sjöfartsverkets tidigare direktör beskrevs en annan tidigare anställd, A, som inkompetent, sjabblande och bortlyft från sin tjänst. A fick inte tillfälle till samtidigt bemötande och nekades genmäle. En publicerad ursäkt berörde bara en uppgift om att A varit uppgiftslämnare och var hållen i raljant ton. PO (b)

Sydsvenska Dagbladet:

Exp nr 23 Bildpublicering. På en bild från trafikolycka syntes en omkommen förare. Tidningen brast härigenom i tillbörlig hänsyn till olycksoffrets anhöriga. PO (b)

Vestmanlands Läns Tidning:

Exp nr 92 Begränsat utpekande av en mördad 17-årig pojke, omnämnd som "skinnskalle" och som känd för nazistiska sympatier. Eftersom pojkens död föreföll ha samband med hans ideologiska sympatier, fanns viss anledning att beröra pojkens åsikter. Däremot var det av hänsyn till de anhöriga inte motiverat att lämna andra integritetskränkande uppgifter i frågor om omhändertagande samt en pågående polisutredning; uppgifterna var dessutom i viss del missvisande. PO (å)

Vimmerby Tidning:

Exp nr 66 En minderårig tvångsomhändertagen pojke utpekades. I sammanhanget lämnades ytterligare integritetskänsliga uppgifter om honom. PO (b)

Värmlands Folkblad:

Exp nr 12 Begränsat utpekande av en 13-årig pojke som omotiverat sammankopplades med terror, misshandel och ett mordförsök; rättelse/ursäkt var ej tillräckligt. PO (gb)

Åre i Dag:

Exp nr 116 En bild på ett naket par i en utomhuspool, fick illustrera en artikel om turism. Tidningen hade inte visat tillbörlig hänsyn vid bildredigeringen. PO (å)

Örebro Kuriren:

Exp nr 59 Rapportering, om en våldtäktsdom, innebar att nedsättande uppgifter om det minderåriga brottsoffret förmedlades till i vart fall en mindre krets. Genom publiceringen hade tidningen åsidosatt varje hänsyn till brottsoffret. PO (gb)

Östersunds-Posten:

Exp nr 62 A, som dömts upprepade gånger för ett sammanlagt stort antal stölder/bedrägerier av delvis grov karaktär och riktade mot svaga och utsatta personer, fick tåla namn och bild i samband med dom. Publiceringen kunde bidra till att varna presumtiva brottsoffer. I en senare publicering, som bara rörde brottsmisstankar, var ett utpekande av A dock inte motiverat. PO (å)

ETISKA REGLER FÖR PRESS, RADIO OCH TV

Press, radio och tv skall ha största frihet inom ramen för tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen för att kunna tjäna som nyhetsförmedlare och som granskare av samhällslivet. Härvid gäller dock att skydda enskilda mot oförskyllt lidande genom publicitet.

Etiken tar sig inte i första hand uttryck i en formell regeltillämpning utan i en ansvarig hållning inför den publicistiska uppgiften. De etiska reglerna för press, radio och tv skall vara ett stöd för den hållningen.

I. PUBLICITETSREGLER

Ge korrekta nyheter

1. Massmediernas roll i samhället och allmänhetens förtroende för dessa medier kräver korrekt och allsidig nyhetsförmedling.
2. Var kritisk mot nyhetskällorna. Kontrollera sakuppgifter så noggrant som omständigheterna medger, även om de tidigare har publicerats. Ge läsaren/mottagaren möjlighet att skilja mellan faktaredovisning och kommentarer.
3. Löpsedel, rubrik och ingress skall ha täckning i texten.
4. Slå vakt om den dokumentära bilden. Var noga med att bilder och grafiska illustrationer är korrekta och inte utnyttjas på ett missvisande sätt.

Var generös med bemötanden

5. Felaktig sakuppgift skall rättas, när det är påkallat. Den som gör anspråk på att bemöta ett påstående skall, om det är befogat, beredas tillfälle till genmäle. Rättelse och genmäle skall i lämplig form publiceras utan dröjsmål och på så sätt att de kan uppmärksammas av dem som har fått del av de ursprungliga uppgifterna. Observera att ett genmäle inte alltid kräver en redaktionell kommentar.
6. Publicera utan dröjsmål Pressens Opinionsnämnds klandrande uttalanden i fall som rör den egna tidningen.

Respektera den personliga integriteten

7. Överväg noga publicitet som kan kränka privatlivets helgd. Avstå från sådan publicitet om inte ett uppenbart allmänintresse kräver offentlig belysning.

8. Iaktta stor försiktighet vid publicering av självmord och självmordsförsök särskilt av hänsyn till anhöriga och vad ovan sagts om privatlivets helgd.

9. Visa alltid offren för brott och olyckor största möjliga hänsyn. Pröva noga publicering av namn och bild med hänsyn tagen till offren och deras anhöriga.

10. Framhäv inte berörda personers etniska ursprung, kön, nationalitet, yrke, politisk tillhörighet, religiös åskådning eller sexuell läggning om det saknar betydelse i sammanhanget och är missaktande.

Var varsam med bilder

11. Vad som i dessa regler sägs gäller i tillämpliga delar även om bildmaterial.

12. Bildmontage, retuschering på elektronisk väg eller bildtext får ej utformas så att det vilseleder eller lurar läsaren. Ange alltid i direkt anslutning till bilden om den är förändrad genom montage eller retusch. Detta gäller även vid arkivering.

Hör båda sidor

13. Sträva efter att ge personer, som kritiserats i faktaredovisande material tillfälle att bemöta kritiken samtidigt. Sträva också efter att återge alla parterers ståndpunkter. Var uppmärksam på att anmälningar av olika slag kan ha till enda syfte att skada den som blivit anmäld.

14. Tänk på att en person, misstänkt för brott, i lagens mening alltid betraktas som oskyldig om fällande dom inte föreligger. Den slutliga utgången av en skildrad rättssak bör redovisas.

Var försiktig med namn

15. Överväg noga konsekvenserna av en namnpublicering som kan skada människor. Avstå från sådan publicering om inte ett uppenbart allmänintresse kräver att namn anges.

16. Om inte namn anges undvik att publicera bild eller uppgift om yrke, titel, ålder, nationalitet, kön eller annat, som gör en identifiering möjlig.

17. Observera att hela ansvaret för namn- och bildpublicering faller på den som återger materialet.

KOMMENTAR TILL DEL I

För tolkning av begreppet "god publicistisk sed" svarar för pressens del i första hand Pressens Opinionsnämnd samt i ärenden som inte hänskjuts till nämnden Allmänhetens Pressombudsman. Det bör uppmärksammas att Pressens Opinionsnämnd och Allmänhetens Pressombudsman ej prövar fråga om avsteg från reglerna i radio- eller televisionsprogram. För granskning av dessa program finns den av regeringen utsedda Granskningsnämnden.

Opinionsnämndens utslag publiceras förutom i den klandrade tidningen i refererande form i Pressens Tidning och tidningen Journalisten. Abonnement på nämndens utslag kan beställas hos TU.

PO utger en årsberättelse där de från principiell synpunkt viktigaste ärendena kommenteras.

Granskningsnämndens beslut kan rekvireras hos nämndens kansli.

II. YRKESREGLER

Journalistens integritet

1. Ta inte i tjänsten emot journalistiska uppdrag av personer utanför den redaktionella ledningen.
2. Acceptera inte uppdrag från utomstående, ej heller inbjudan, gåva, gratisresa eller annan förmån i och utanför tjänsten som kan misstänkliggöra ställningen som fri och självständig journalist.
3. Använd inte ställningen som journalist till att utöva påtryckning för egen eller andras vinning eller till att skaffa privata förmåner.
4. Utnyttja inte för egen eller andras vinning opublicerade nyheter beträffande de ekonomiska förhållanden eller åtgärder hos stat, kommuner, organisationer, företag eller enskilda.
5. Beakta journalistavtalets bestämmelse om att medarbetare icke får åläggas att skriva mot sin övertygelse eller utföra förödmjukande uppdrag.

Anskaffning av material

6. Tillmötesgå rimliga önskemål från intervjuade personer om att i förväg få veta hur och var deras uttalanden återges.
7. Visa särskild hänsyn mot ovana intervjuobjekt. Upplys den intervjuade om huruvida samtalet är avsett för publicering eller enbart för information.
8. Förfalska inte intervjuer eller bilder.
9. Visa hänsyn vid fotograferingsuppdrag samt vid anskaffning av bilder, särskilt i samband med olyckor och brott.
10. Ge inte efter för påtryckningar från utomstående i avsikt att hindra eller inskränka berättigad publicitet.
11. Beakta upphovsrätten med dess citatregler och fotorätten.
12. Visa generositet med källangivelse när en framställning huvudsakligen bygger på annans sakuppgifter.

Publiceringstider

13. Respektera överenskomna publiceringstider.

KOMMENTAR TILL DEL II

Undertecknarna av dessa regler vill med detta avsnitt ge vägledning i det journalistiska arbetet på fältet och på redaktionerna när problem uppstår som endast ofullständigt eller inte alls behandlas i lagar, kollektivavtal eller i övriga delar av dessa etiska regler för massmedier. Avsnittet ersätter SJF:s yrkeskodex.

Detta avsnitt är inte bara en regelsamling - det är också avsett att stimulera till en kontinuerlig debatt inom journalistkåren i arbetsetiska frågor. Reglerna gör inte anspråk på att täcka alla de situationer som journalisten kan möta i sitt arbete.

Reglerna avser alla redaktionella medarbetare, alltså i tillämpliga delar även journalister vid radio, tv, informationsavdelningar etc.

SJF:s styrelse verkar för att förbundets medlemmar efterlever denna del av reglerna.

ALLMÄNHETENS PRESSOMBUDSMAN

PRESENS OPINIONSÄMND

Besöksadress: Kungsholmstorg 5, Stockholm

Postadress: Box 12708, 112 94 Stockholm

Tel: 08/692 46 00

Fax: 08/692 46 05

PO/PONs hemsida: www.po-pon.org

E-post: info@po-pon.org

